ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN MISCHO
της 18ης Νοεμβρίου 1987 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Το Bundesverwaltungsgericht υποβάλλει έξι ερωτήματα σχετικά με τις συνέπειες της απόφασης του Δικαστηρίου με την οποία κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 563/76 του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 1976, περί της υποχρεωτικής αγοράς αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη που βρίσκεται στην κατοχή των οργανισμών παρεμβάσεως και προορίζεται να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγή ζωοτροφών (JO L 67, σ. 18) και συγκεκριμένα όσον αφορά την ακύρωση αποφάσεως, περί καθορισμού εγγυήσεως εκδοθείσας βάσει του κανονισμού που κρίθηκε ανίσχυρος καθώς και την αποδέσμευση της εγγύησης αυτής.

2. Με τη Διάταξη περί παραπομπής το εθνικό δικαστήριο αναφέρεται επανειλημμένα στην απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαΐου 1981 (International Chemical Corporation, υπόθεση 66/80, Συλλογή 1981, σ. 1191).

3. Η άποψή μου ως προς την απάντηση που πρέπει να δοθεί στα ερωτήματα αυτά συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό με την άποψη της Επιτροπής. Θα περιοριστώ επομένως σε βραχείες παρατηρήσεις και παραπέμπω κατά τα λοιπά στα επιχειρήματα που ανέπτυξε το εν λόγω όργανο.

4. **Α** — Το *πρώτο ερώτημα* αναφέρεται στο ζήτημα αν το κοινοτικό δίκαιο περιλαμβάνει κανόνα κατά τον οποίο μια απόφαση περί καθορισμού εγγυήσεως

— που εκδόθηκε βάσει ανίσχυρου κανονισμού, του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76 του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 1976, και

— προσβλήθηκε με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου και συνεπώς δεν κατέστη ακόμη αμετάκλητη,

δεν μπορεί να *ακυρωθεί* ενώ θα έπρεπε να ακυρωθεί σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου, λόγω της ακυρότητας του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76.

5. Συντάσσομαι με την άποψη της προσφεύγουσας στην κύρια δίκη καθώς και της Επιτροπής που προτείνουν αρνητική απάντηση σ' αυτό το ερώτημα.

6. Πράγματι τέτοιος κανόνας δεν υπάρχει ούτε στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου ούτε στον κανονισμό 563/76. Εξάλλου η προαναφερθείσα απόφαση ICC του Δικαστηρίου δεν τέμνει το ζήτημα αν μπορούν να ακυρωθούν οι πράξεις περί καθορισμού εγγυήσεως που εκδόθηκαν βάσει του κανονισμού 563/76 ο οποίος κρίθηκε ανίσχυρος.

7. **Β** — Με το *δεύτερο ερώτημα* το Bundesverwaltungsgericht ερωτά αν το κοινοτικό δίκαιο περιλαμβάνει κανόνα κατά τον οποίο η εγγύηση που συστάθηκε και καθορίστηκε με απόφαση

— εκδοθείσα βάσει ανίσχυρου κανονισμού, του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76, και

— προσβληθείσα με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου και ακυρωθείσα λόγω της ακυρότητας του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76,

είναι δυνατόν εντούτοις να μην *αποδεσμευτεί*.

* Μετάφραση από τα γαλλικά.

8. Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 12ης Ιουνίου 1980, υπόθεση 130/79, Express Dairy Foods Limited κατά Intervention Board for Agricultural Produce, Rec. 1980, σ. 1887), οι διαφορές που αφορούν την επιστροφή ποσών τα οποία εισπράχθηκαν για λογαριασμό της Κοινότητας βάσει ανίσχυρων κοινοτικών κανονισμών

« ανήκουν στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων, πρέπει δε να επιλύονται από τα όργανα αυτά κατ' εφαρμογή του εθνικού τους δικαίου κατά τύπους και κατ' ουσία εφόσον το κοινοτικό δίκαιο δεν ρυθμίζει άλλως το θέμα αυτό » (σκέψη 11).

Κατά λογική συνέπεια αυτό ισχύει και για την αποδέσμευση μιας εγγύησης, η πράξη καθορισμού της οποίας έχει προσβληθεί.

9. Εν προκειμένω το κοινοτικό δίκαιο, δηλαδή το άρθρο 5 του κανονισμού 563/76, πρόβλεπε ρητά ότι « για τις συμβάσεις που έχουν συναφθεί πριν από την ημερομηνία της θέσεως σε ισχύ του παρόντος κανονισμού, οι διαδοχικοί αγοραστές των προϊόντων που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3 ή των πρωτεϊνούχων προϊόντων που προκύπτουν από τη μεταποίησή τους, υφίστανται την επίπτωση της επιβαρύνσεως, την οποία συνεπάγεται η καθοριζόμενη από τον παρόντα κανονισμό ρύθμιση ».

10. Επομένως το Δικαστήριο ευλόγως θεώρησε με την απόφαση ICC ότι, όσον αφορά τις παλαιές αυτές συμβάσεις, η επιβάρυνση είχε μετακυλισθεί, άρα η επιστροφή της εγγυήσεως θα προκαλούσε αδικαιολόγητο πλουτισμό των εισαγωγέων.

11. Στην περίπτωση των συμβάσεων που συνήφθησαν μετά τις 19 Μαρτίου 1976, για τις οποίες δεν υπήρχε εκ του νόμου υποχρέωση μετακυλίσεως της επιβάρυνσης που συνεπάγεται η εγγύηση μπορούσε όμως να θεωρηθεί ότι το σύστημα που εισήγαγε ο κανονισμός 563/76 είχε οδηγήσει στην κατανομή των οικονομικών συνεπειών των εν λόγω εγγυήσεων εφόσον οι πράξεις περί *καθορισμού* τους δεν είχαν προσβληθεί, όπως στην υπόθεση ICC, ενώπιον των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων πριν από την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου με τις οποίες κρίθηκε άκυρος ο κανονισμός.

12. Ωστόσο αυτό το τεκμήριο μετακυλίσεως της επιβάρυνσης δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ισχύει για τις συμβάσεις που συνήφθησαν μετά τις 19 Μαρτίου 1976 στην περίπτωση που η απόφαση περί καθορισμού της εγγύησης προσβλήθηκε εντός βραχείας προθεσμίας με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου.

13. Προτείνω λοιπόν στο Δικαστήριο να δεχτεί τη διάκριση βάσει του χρόνου συνάψεως των συμβάσεων που προτείνει η Επιτροπή αλλά να τροποποιήσει κάπως το δεύτερο μέρος της απάντησης κρίνοντας ότι, για τις « νέες » συμβάσεις, αν η πράξη περί καθορισμού της εγγύησης προσβλήθηκε με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου πριν από την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 563/76, και στη συνέχεια ακυρώθηκε λόγω της ακυρότητας του κανονισμού αυτού, καμιά αρχή του κοινοτικού δικαίου δεν εμποδίζει την αποδέσμευση της εγγύησης.

14. Γ — Ως προς το *τρίτο ερώτημα* συμμερίζομαι και πάλι την άποψη της Επιτροπής ότι, από πλευράς κοινοτικού δικαίου, δεν ασκεί επιρροή για την αποδέσμευση της εγγύησης το αν αυτή κατέπεσε πριν ή μετά την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1977 με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 563/76. Αυτό που έχει σημασία είναι η ημερομηνία συνάψεως της σύμβασης.

15. Νομίζω εξάλλου ότι σε μια υπόθεση όπως αυτή που εκκρεμεί ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht δεν ανακύπτει το ζήτημα στο οποίο αναφέρεται το τρίτο ερώτημα.

16. Όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 677/76 της Επιτροπής, της 26ης Μαρτίου 1976, περί ορισμένων λεπτομερειών εφαρμογής του συστήματος υποχρεωτικής αγοράς αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη που προβλέπεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 563/76 (JO L 81, σ. 23) το « πιστοποιητικό πρωτεΐνης » ισχύει επί τρεις μήνες από την ημερομηνία εκδόσεώς του. Εξάλλου, κατά το άρθρο 10, παράγραφος 4, στοιχείο β), του εν λόγω κανονισμού « η εγγύηση καταπίπτει αν ο ενδιαφερόμενος ... δεν προσκομίσει μια από τις αποδείξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχεία β), γ), δ), ε) και στ), εντός έξι μηνών μετά την τελευταία ημέρα της ισχύος του πιστοποιητικου πρωτεΐνης ».

17. Έτσι, μια εγγύηση που κατατέθηκε στις 24 Μαρτίου 1976 θα έπρεπε να θεωρείται ως « καταπεσούσα » μετά τις 24 Δεκεμβρίου 1976, δηλαδή πριν από την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1977.

18. Συγκεκριμένα, κατά τη γνώμη μου, μπορούσε να συναχθεί από το άρθρο 10 ότι η εγγύηση κατέπιπτε αυτομάτως αν έληγε η προθεσμία των εννέα μηνών χωρίς να πληρωθούν οι προϋποθέσεις αποδεσμεύσεώς της.

19. Νομίζω ότι το ίδιο συμπέρασμα επιβάλλει και η αρχή ότι το κοινοτικό δίκαιο πρέπει να εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλη την Κοινότητα. Επομένως δεν επιτρέπεται η αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους να παρατείνει τις προθεσμίες που τάσσει ένας κανονισμός της Επιτροπής και να « κηρύσσει την κατάπτωση εγγυήσεως » που επέρχεται μετά την πάροδο της προθεσμίας που τάσσει ο κανονισμός. Η ενδεχόμενη « κήρυξη της καταπτώσεως » μπορεί να έχει μόνο πληροφοριακό χαρακτήρα, να διαπιστώνει δηλαδή και όχι να κηρύσσει την κατάπτωση της εγγύησης.

20. Αν δεχτούμε τον αυτόματο χαρακτήρα της προθεσμίας των εννέα μηνών τότε καταλήγουμε και πάλι στο συμπέρασμα ότι καμιά από τις εγγυήσεις που συστάθηκαν δυνάμει του κανονισμού 563/76 δεν κατέπεσε μετά τις 31 Ιουλίου 1977, διότι κατά το άρθρο 11, ο κανονισμός ίσχυε μόνο για τα προϊόντα που θα εισάγονταν πριν από τις 31 Οκτωβρίου 1976. Δηλαδή η κανονική διάρκεια της ισχύος του κανονισμού 563/76 είχε λήξει πριν από την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1977 με τις οποίες κρίθηκε άκυρος.

21. Για τους προεκτεθέντες λόγους προτιμώ να τροποποιήσω ελαφρά την απάντηση στο τρίτο ερώτημα που προτείνει η Επιτροπή και να αντικαταστήσω την έκφραση « εγγύηση που κηρύσσεται καταπεσούσα » με τη φράση « εγγύηση που καταπίπτει ». Προτείνω δηλαδή την ακόλουθη απάντηση:

« Από πλευράς κοινοτικού δικαίου δεν ασκεί επιρροή για την αποδέσμευση της εγγύησης το αν αυτή κατέπεσε πριν ή μετά την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1977 με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός (ΕΟΚ) 563/77. »

22. Δ — Το *τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα* υποβάλλονται για την περίπτωση καταφατικής απάντησης στο τρίτο. Αφού η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα δεν είναι καταφατική περιττεύει η απάντηση στα επόμενα ερωτήματα περιλαμβανομένου και του έκτου.

23. Θα παρατηρήσω πάντως επικουρικώς και για κάθε ενδεχόμενο ότι, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις της παραγράφου Β, στα ερωτήματα 4, στοιχείο β), και 5, στοιχείο β), αρμόζει καταφατική απάντηση. Με άλλα λόγια:

— η εγγύηση μπορεί να καταπέσει ακόμη και όταν εκκρεμεί η δίκη ως προς το νόμιμο της απόφασης βάσει της οποίας συστάθηκε·

— μόλις πληρωθούν οι προϋποθέσεις που προβλέπουν οι ισχύουσες διατάξεις για την

κατάπτωση της εγγύησης, οι έννομες συνέπειές της παράγονται αυτόματα χωρίς να απαιτείται ρητή απόφαση της διοικήσεως που κηρύσσει την εγγύηση καταπεσούσα.

24. Τέλος, όσον αφορά το *έκτο ερώτημα* που αναφέρεται στο αν το κοινοτικό δίκαιο περιλαμβάνει κανόνα που ορίζει ποιες έννομες συνέπειες επέρχονται στην περίπτωση που ακυρώνεται ως παράνομη η απόφαση βάσει της οποίας συστάθηκε η καταπεσούσα εγγύηση, παραπέμπω και πάλι στην προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουνίου 1980 στην υπόθεση 130/79, Express Dairy Foods Limited.

Προτάσεις

25. Τελικώς προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα που υπέβαλε το Bundesverwaltungsgericht:

« 1) Καμιά διάταξη του κοινοτικού δικαίου δεν εμποδίζει την κατά το εθνικό δίκαιο ακύρωση της πράξης καθορισμού εγγυήσεως που εκδόθηκε βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76, ο οποίος κρίθηκε ανίσχυρος από το Δικαστήριο και η οποία προσεβλήθη εμπροθέσμως με ένδικο μέσο σύμφωνα με το εθνικό δικονομικό δίκαιο.

2) Στην περίπτωση όπου τα πρωτεϊνούχα προϊόντα που αγοράστηκαν υπό τους όρους του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76 μεταπωλήθηκαν με συμβάσεις που συνήφθησαν *πριν* από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού αυτού, η αξίωση αποδεσμεύσεως των εγγυήσεων που συστάθηκαν βάσει αυτού στερείται βάσεως για τους λόγους που εκτίθενται στην απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Μαΐου 1981, στην υπόθεση 66/80.

Όταν όμως τα πρωτεϊνούχα προϊόντα που αγοράστηκαν με σύσταση εγγυήσεως, μεταπωλήθηκαν με συμβάσεις που συνήφθησαν *μετά* την έναρξη της ισχύος του κανονισμού (ΕΟΚ) 563/76, και εφόσον η πράξη καθορισμού της εγγύησης προσεβλήθη με ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου πριν από την έκδοση των αποφάσεων του Δικαστηρίου με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο εν λόγω κανονισμός, στη συνέχεια δε ακυρώθηκε λόγω της ακυρότητας του τελευταίου, καμιά αρχή κοινοτικού δικαίου δεν εμποδίζει την αποδέσμευση των εγγυήσεων.

3) Από πλευράς κοινοτικού δικαίου δεν ασκεί επιρροή για την αποδέσμευση της εγγύησης το αν αυτή κατέπεσε πριν ή μετά τη δημοσίευση των αποφάσεων του Δικαστηρίου της 5ης Ιουλίου 1977 με τις οποίες κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός (ΕΟΚ) 563/76. »